5.5.3 VÝCHOVA K OBČANSTVÍ

5.5.3.1 Charakteristika vyučovacího předmětu Výchova k občanství

Ve vyučovacím předmětu *Výchova k občanství* je realizován obsah vzdělávací oblasti Člověk a společnost, Člověk a svět práce. Jeho cíle, zaměření a vzdělávací obsah vycházejí ze vzdělávacích oborů RVP ZV *Výchova k občanství a Člověk a svět práce.* Vzdělávání směřuje k tomu, aby byli žáci připraveni pro život v moderní demokratické společnosti. Prostřednictvím rozumového poznání jsou vychováváni k občanským postojům. Systematické výchovné působení je předpokladem pozitivního ovlivňování vztahů mezi lidmi, formování jejich postojů k hodnotám. Důležitou součástí vzdělávání je prevence rasistických, xenofobiích, homofobních a extremistických postojů, výchova k toleranci a respektování lidských práv, výchova k úctě k přírodnímu a kulturnímu prostředí i k ochraně uměleckých a kulturních hodnot.

Výchova k občanství se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činností důležitých politických institucí a orgánů a s možnými způsoby zapojení jednotlivce do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, usiluje o vytvoření a upevnění jejich osobní i občanské odpovědnosti a motivuje je k aktivní účasti na životě v demokratické společnosti.

5.5.3.2 Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu Výchova k občanství

Výchova k občanství je povinným vyučovacím předmětem pro žáky II. stupně ZŠ v 6. - 9. ročníku s hodinovými dotacemi odpovídajícími učebnímu plánu. Navazuje na základy (dovednosti, vědomosti, postoje), které žáci získali v prvouce, vlastivědě a přírodovědě v 1. - 5. ročníku - vzdělávací oblast *Člověk a jeho svět.*
Vyučuje se v 1 hodinové týdenní dotaci. Výuka probíhá v kmenových třídách podle potřeby v učebně s interaktivní tabulí a komunitním kruhem nebo v počítačové učebně.

Výuka předmětu *Výchova k občanství* směřuje k:

- poznávání člověka jako biologického jedince závislého v jednotlivých etapách života na způsobu jednání a rozhodování, na úrovni mezilidských vztahů i na kvalitě životního prostředí
- rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa i jiných kulturních společenství
- rozvíjení orientace v mnohotvárnosti historických, sociokulturních, etických, politických, právních a ekonomických faktů tvořících rámec každodenního života
- utváření pozitivního hodnotového systému opřeného o historickou zkušenost
- úctě k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům, k rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem (zvláštnostem) lidí, skupin i různých společenství
- k poznávání a posuzování každodenních situací a událostí ve vzájemných vazbách a širších souvislostech včetně souvislostí mezinárodních a globálních
- rozpoznávání názorů a postojů ohrožujících lidskou důstojnost nebo odporujících základním principům demokratického soužití, ke zvyšování odolnosti vůči myšlenkové manipulaci
- uplatňování vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a postojů, k zaujímání a obhajování vlastních postojů a k přiměřenému obhajování svých práv
- přípravě žáka na život v Evropě, s Evropou, pro Evropu (vytvoření vědomí evropské sounáležitosti)

- přípravě žáka na život v současném (jedinečném, mnohotvárném, globalizovaném) světě
- získávání orientace v aktuálním dění v ČR, EU a ve světě; k rozvíjení zájmu o veřejné záležitosti
- utváření vědomí vlastní identity a identity druhých lidí, k rozvíjení sebepoznávání a sebehodnocení, k akceptování vlastní osobnosti i osobnosti druhých lidí
- rozvíjení **čtenářské gramotnosti,** utváření si názoru na přečtený text, pochopení záměru a postoje autora, vyvozování závěrů
- vytváření schopnosti využívat jako zdroj informací různorodé verbální i neverbální texty společenského a společenskovědního charakteru
- **aktivnímu využívání různých informačních a komunikačních technologií při vyhledávání, výběru a zpracovávání informací – informační gramotnost**
- **rozvíjení finanční gramotnosti a k osvojení pravidel chování při běžných rizikových situacích i při mimořádných událostech**

5.5.3.3 Výchovné a vzdělávací strategie vyučovacího předmětu Výchova k občanství

KOMPETENCE K UČENÍ	- Vedeme žáky k zodpovědnosti za jejich vzdělávání a za jejich "budoucnost", připravujeme je na celoživotní učení. - Na praktických příkladech blízkých žákovi vysvětlujeme smysl a cíl učení a posilujeme pozitivní vztah k učení. - Podporujeme různé přijatelné způsoby dosažení cíle, podporujeme samostatnost a tvořivost. - Učíme žáky pracovat s metodami efektivního učení. - Učíme žáky plánovat, organizovat a vyhodnocovat jejich činnosti. - Ve výuce se zaměřujeme prioritně na „aktivní“ dovednosti, učivo používáme jako prostředek k jejich získání. - Ve výuce zřetelně rozlišujeme základní učivo a učivo rozšiřující (doplňující). - Učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace v literatuře a na internetu. - Podporujeme používání cizího jazyka a výpočetní techniky. - Umožňujeme žákovi pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry. - Motivujeme k učení – snažíme se cíleně vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení. - Při hodnocení používáme ve zřetelné převaze prvky pozitivní motivace. - Učíme trpělivosti, povzbuzujeme, učíme práci s chybou. - Uplatňujeme individuální přístup k žákovi

KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ	- Vytvářením praktických problémových úloh a situací učíme žáky prakticky problémy řešit. - Podporujeme různé přijatelné způsoby řešení problému. - Podporujeme netradiční (originální) způsoby řešení problémů. - Podporujeme samostatnost, tvořivost a logické myšlení. - Podporujeme týmovou spolupráci při řešení problémů. - Podporujeme využívání moderní techniky při řešení problémů.

	- Při řešení problémů učíme žáky používat metodu "brainstorming". - Učíme žáky jak pracovat s neúspěchem při řešení problému - Učíme žáky, jak některým problémům předcházet. - Ve škole i při mimoškolních akcích průběžně sledujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ	- Zaměřujeme se na rozvíjení komunikačních dovedností žáků v informačních a komunikačních technologiích. - Podporujeme různé formy komunikace, klademe důraz na její "kulturní" úroveň. - Netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků. - Vedeme žáky k tomu, aby otevřeně vyjadřovali svůj názor podpořený logickými argumenty. - Učíme žáky publikovat a prezentovat své názory a myšlenky (školní časopis, místní tisk, web apod.). - Podporujeme přátelskou komunikaci mezi žáky z různých tříd, ročníků, věkových kategorií. - Vedeme žáky k pozitivnímu vnímání své školy, své obce, sebe a ostatních lidí. - Vedeme žáky k pozitivní prezentaci a reprezentaci svojí osoby a svojí školy na veřejnosti. - Připravujeme žáky na zvládnutí komunikace s jinými lidmi v obtížných a ohrožujících situacích. - Důsledně vyžadujeme dodržování stanovených pravidel, umožňujeme žákům podílet se na jejich sestavování. - Učíme žáky naslouchat druhým, jako nezbytný prvek účinné mezilidské komunikace. - Učíme žáky asertivnímu chování a nonverbální komunikaci.

KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ	- Podporujeme skupinovou výuku a kooperativní vyučování. - Učíme žáky pracovat v týmech, učíme je vnímat vzájemné odlišnosti jako podmínku efektivní spolupráce. - Rozvíjíme schopnost žáků zastávat v týmu různé role. - Učíme žáky kriticky hodnotit práci týmu, svoji práci (význam) v týmu i práci ostatních členů týmu. - Podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci vzájemně potřebují. - Upevňujeme v žácích vědomí, že ve spolupráci lze lépe naplňovat osobní i společné cíle. - Podporujeme integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do třídních kolektivů. - Netolerujeme projevy rasismu, xenofobie, nacionalismu, agrese a homofobie. - Průběžně sledujeme sociální vztahy ve třídě, skupině.

	- Učíme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky, (mezi žáky a učiteli). - Důsledně vyžadujeme dodržování pravidel chování, na jejichž formulaci se žáci sami podíleli.

KOMPETENCE OBČANSKÉ	- Netolerujeme projevy rizikového chování (drogy, šikana, kyberšikana, homofobie, kriminalita mládeže). - Netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků, zaměstnanců školy i rodičů. - Netolerujeme nekamarádské chování a odmítnutí požadované pomoci. - Důsledně dbáme na dodržování pravidel chování ve škole, stanovených ve vnitřních normách školy. - Vedeme žáky k sebeúctě a k úctě k druhým lidem. - Na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí. - Podporujeme různé formální i neformální způsoby spolupráce s obcí, policií, složkami IZS apod. - Neustále monitorujeme chování žáků, včas přijímáme účinná opatření. - Využíváme pomoci a zkušeností odborníků – výchovných poradců, PPP, OSPOD. - Při kázeňských problémech žáků se vždy snažíme zjistit jejich motiv (příčinu). - Průběžně seznamujeme žáky s vhodnými právními normami. - Vedeme žáky k aktivní ochraně jejich zdraví, a k ochraně životního prostředí. - V hodnocení žáků uplatňujeme prvky pozitivní motivace.

KOMPETENCE PRACOVNÍ	- Vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci, kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme. - Při výuce vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí, žáky vedeme k adaptaci na nové pracovní podmínky. - Důsledně žáky vedeme k dodržování vymezených pravidel, ochraně zdraví a k plnění svých povinností a závazků. - Různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi – cíleně ujasňujeme představu žáků o reálné podobě jejich budoucího povolání a o volbě vhodného dalšího studia.

KOMPETENCE DIGITÁLNÍ	- Učíme žáky ovládat běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívat je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti; samostatně rozhodovat, které technologie pro jakou činnost či řešený problém použít - Učíme žáky získávat, vyhledávat, kriticky posuzovat, spravovat a sdílet data, informace a digitální obsah, k tomu volit postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu - Učíme žáky vytvářet a upravovat digitální obsah, kombinovat různé formáty, vyjadřovat se za pomoci digitálních prostředků - Učíme žáky využívat digitální technologie, aby si usnadnili práci, zautomatizovali rutinní činnosti, zefektivnili či zjednodušili své pracovní postupy a zkvalitnili výsledky své práce - Učíme žáky chápat význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamovat se s novými technologiemi, kriticky hodnotit jejich přínosy a reflektovat rizika jejich využívání - Učíme žáky předcházet situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jejich tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních - Vedeme žáky k etickému jednání při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí